

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Zastępca Dyrektora
Sebastian Kamiński

DUS-II.055.41.2024.MBu
Warszawa, dnia 6 grudnia 2024 r.

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją w sprawie zmiany przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie prawa do emerytury osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., które nie posiadają wymaganego stażu ubezpieczeniowego (petycja nr 123-2024), uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

W wyniku reformy emerytalnej wprowadzonej 1 stycznia 1999 r., nastąpiło zróżnicowanie zasad przyznawania i sposobów obliczania emerytury w związku ze stworzeniem dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. nowego systemu emerytalnego. Zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631), ubezpieczony urodzony po 1948 r. ma prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny i ma jakkolwiek okres opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Zarówno kobieta jak i mężczyzna urodzeni po 1948 r. nie muszą zatem udowodnić ściśle określonego stażu ubezpieczeniowego, aby nabyć prawo do emerytury. Wprowadzenie takiej zmiany było możliwe dlatego, że nowy system emerytalny opiera się na zasadzie adekwatności wkładu do systemu ubezpieczenia emerytalnego i wysokości świadczenia emerytalnego. Emerytura przysługująca z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zależna tylko od dwóch elementów – kwoty składek wpłaconych na ubezpieczenie emerytalne po 1998 r. (z uwzględnieniem kapitału początkowego obliczonego za okres ubezpieczenia przypadający przed 1999 r.) oraz statystycznej długości pobierania świadczenia, która jest mierzona wskaźnikiem dalszego trwania życia w momencie przejścia na emeryturę (art. 25 - 26 ustawy emerytalnej).

Nowy sposób obliczania emerytury wprowadzono z poszanowaniem praw nabytych przez osoby, które w 1999 r. osiągnęły już wiek 50 lat i zbliżyły się do wieku emerytalnego. Dlatego dla osób urodzonych przed 1949 r. utrzymano tzw. stare zasady ustalania wysokości emerytury, określone przepisami art. 53 ustawy emerytalnej. Na wysokość ustalonej w ten sposób emerytury mają wpływ takie parametry jak: podstawa wymiaru składek w okresie 10 lub 20 lat, okresy składkowe, które uwzględnia się po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok oraz okresy nieskładkowe, uwzględniane po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok, przy czym okresy nieskładkowe mogą stanowić nawet jedną trzecią łącznego okresu składkowego. W wymiarze emerytury są zatem uwzględnione nie tylko okresy opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ale również okresy nieskładkowe. Ponadto stałym składnikiem emerytury jest tzw. część socjalna stanowiąca 24% kwoty bazowej, tj. przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ustawy emerytalnej, niezależnie od długości stażu ubezpieczeniowego i wysokości podstawy wymiaru składek przyjętych do obliczenia emerytury.

Ze względu na to, że wysokość emerytury w tzw. starym systemie emerytalnym zależy nie tylko od kwoty składek wpłaconych do systemu ubezpieczenia społecznego, ustawodawca utrzymał przepisy, że osoby urodzone przed 1949 r. mają prawo do emerytury po osiągnięciu wieku emerytalnego, jeżeli udowodniły wymagany staż ubezpieczeniowy, określony w art. 27 lub 28 ustawy emerytalnej. Do nabycia prawa do emerytury wystarczające jest udowodnienie 15 lat stażu ubezpieczeniowego w przypadku kobiet i 20 lat w przypadku mężczyzn. Staż ubezpieczeniowy jest pojmowany szeroko; obejmuje bowiem nie tylko okresy składkowe, tj. zatrudnienia i innej pracy (działalności), za które opłacono składki na ubezpieczenie społeczne, ale także tzw. okresy nieskładkowe (np. okresy nauki w szkole wyższej, okres pobierania wynagrodzenia lub zasiłku za czas niezdolności do pracy). Okresy nieskładkowe mogą stanowić aż jedną czwartą długości łącznego stażu ubezpieczeniowego uwzględnianego przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości.

Należy zaznaczyć, że zarówno w starym jak i w nowym systemie emerytalnym prawo do podwyższenia emerytury do minimalnej wysokości przysługuje jedynie tym osobom, które udowodniły co najmniej 20 - letni (kobieta) lub 25 - letni (mężczyzna) staż ubezpieczeniowy.

Należy podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 2000 r., sygn. K 18/99 (OTK ZU nr 1/2000, poz. 1), wyraził pogląd, że reforma systemu ubezpieczeń społecznych, wprowadzająca m.in. zróżnicowanie w sposobie ustalania prawa do emerytury i wymierzania jej wysokości w zależności od daty urodzenia ubezpieczonego, znajduje oparcie w wartościach i normach konstytucyjnych.

Jednocześnie Departament uprzejmie informuje, że świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego przysługują tylko tym osobom, które spełniają wszystkie ustawowe warunki nabycia do nich prawa. Pozostałym osobom przysługują świadczenia wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.). Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, czy też długotrwałej lub ciężkiej choroby.

W związku z tym w Ministerstwie nie są prowadzone prace w zakresie postulowanym przez wnioskodawcę.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Sebastian Kamiński

Zastępca Dyrektora

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Do wiadomości:

Biuro Ministra

Dot. petycji nr 123-2024.